

RECENSIONER

Kunskapsläget om psykisk arbetsskada

Psykisk arbetsskada. 91 sidor.

Författare: Peter Westerholm, redaktör.

Förlag: Arbete & hälsa. Vetenskaplig skriftserie 42:1 Göteborgs universitet; 2008. ISBN 978-91-85971-01-5.

Recensent: Leif Öjesjö, docent, psykiater, Sophiahemmet Rehab Center.

Nyligen har det kommit en rapport om psykisk arbetsskada med Peter Westerholm, still going strong, som redaktör. Rapporten, som initierats av AFA Trygghetsförsäkrings medicinska råd, är en utveckling och uppdatering av den skrift som tidigare getts ut om samma ämne i serien »Arbete och hälsa« 1996:4, författad av Göran Struwe, AnneMarie Pettersson och Tore Hällström.

Det har ansetts att det finns behov av att beakta den förnyade lagstiftning om arbetsskadeförsäkring, med delvis ändrade bevisregler, som trädde i kraft den 1 juli 2002. Det handlar om svåra beslut på ett område (rätten till kompensation och livränta), som kan få stora ekonomiska konsekvenser för dem som drabbas.

Skriftserien »Arbete och hälsa« ges ut av Arbets- och miljömedicin vid Göteborgs universitet. I serien publiceras vetenskapliga originalarbeten, översiktsartiklar, kriteriedokument och doktorsavhandlingar. Samtliga publikationer anges vara referentgranskade.

Ingvar Lundberg, Arbets- och miljömedicin, Uppsala universitet, Peter Allebeck, institutionen för folkhälsovetenskap, Karolinska institutet, Peter Westerholm, Arbets- och miljömedicin, Uppsala universitet och Hans Ågren, sektionen för psykiatri, Sahlgrenska Universitetssjukhuset/Östra, Göteborg, har gjort en systematisk litteraturnomgång av forskningsfronten. Genom-

gången har inriktats mot depression och ångest och samband med skadliga faktorer i arbetsmiljön.

Utgångspunkten har varit att en psykisk arbetsskada kan definieras med en diagnos enligt internationell klassifikation (ICD-10, DSM-IV). Svårare psykiska störningar kan betraktas som sjukdomar. Det krävs påtagliga sjukdomssymtom med viss varaktighet. En störning ska orsaka lidande och funktionsnedsättning. Diagnosen medger sedan ingång i sökning av aktuell litteratur med sökmotorer i databaser som MedLine m fl.

Orsaksbakgrunden är mångfacetterad. Psykiska sjukdomar förekommer i befolkningen oberoende av arbetsförhållanden. Till utlösandet kan också bidra social miljö, personlighet, hereditet m m. En problem kan vara att den drabbade själv ofta är fast övertygad om att en viss faktor, t ex arbetet, är orsaken och inget annat (attribution).

Arbetsorsakad stress redovisas fördömligt koncist. Typiska stressorer är stor arbetsmängd, högt arbetstempo och tidspress. Höga krav i arbetet och brist på socialt stöd har visat sig ha måttligt stark vetenskaplig evidens som skadefaktorer. Samtidigt med lagändringen – och det är viktigt – har emellertid beviskraven mildrats.

Det räcker fortsättningsvis att det är mer sannolikt att skadan uppkommit till följd av skadlig inverkan än att den inte har gjort det.

Kravet på vetenskapligt förankrad medicinsk grund är kvar, men det kan fortsättningsvis räcka med evidensgrad 2 (»Måttligt starkt vetenskapligt stöd«) och i vissa fall även evidensgrad 3 (»Be-gränsat stöd«).

Lars Baltzari, AFA Försäkringar, skriver att när faktorer i och utom arbetet samverkar till uppkomsten av en sjukdom ska arbetsskadebedömningen göras utifrån vilken faktor som kan anses vara den väsentligaste sjukdomsorsaken – inte lätt med tanke på den hittillsvarande bristen på relevant forskning.

Han tar också upp frågor kring konkurrerande alternativa skadeorsaker och till principen att man är »försäkrad i befintligt skick«, som gör det möjligt att godta att t ex tidigare sjukdomar och åldrande kan leda till försämring och till att läkningstiden blir längre än normalt eller till att konsekvenserna av skadan blir svårare än vad som annars varit fallet. Praxis kanske kommer att ge ökad klarhet i hur principerna ska tillämpas.

Förhoppningsvis kommer rapporten att underlätta försäkringsmedicinska be-

dömningar av arbetsskador och psykisk belastning i arbetet.

Den är ett balanserat bidrag till diskussionen av vad som bör gälla som »vetenskap och beprövad erfarenhet« på området. Rapporten förtjänar därför vidare spridning än som enbart expertunderlag.

Rättsfallen ger värdefull konkretion. Man inser svårigheterna att överföra grad av medicinsk vetenskaplig evidens till juridiska bevis. Varje fall är unikt. Det ska sägas att skriften inte behandlar bevisfrågor gällande posttraumatiskt stressyndrom och utmattningssyndrom, då orsakssambandet impliceras redan av de diagnostiska beteckningarna.

Författarna ser helst att dessa diagnoser, liksom för övrigt också personlighetsstörningar och beroendesjukdomar, undviks i arbetsskadesammanhang, om jag fattat saken rätt. Schizofreni och andra psykoser tas inte upp av det skälet att det här finns för lite kunskap om miljöfaktorernas roll.

Nya upplagor

Akut ortopedi. 170 sidor. Andra upplagan.

Författare: Jenny Önnerfält, Rolf Önnerfält.

Förlag: Studentlitteratur; 2008. ISBN 978-91-44-05136-9.

Kliniska färdigheter. Informationsutbytet mellan patient och läkare. 237 sidor. Andra upplagan.

Författare: Stefan Lindgren, Knut Aspegren, redaktörer.

Förlag: Studentlitteratur; 2008. ISBN 91-44-02375-8.

Vinnare i boklotteriet

Följande personer har vunnit **Jonas Moströms »Hjärtats mörker«** från bokförlaget Natur och Kultur, som lottades ut i nr 38/2008:

Yris Davila, Sundsvall

Olof Linder, Stockholm

Gertie Grossmann, Stockholm

Joen Ståhlbröst, Arvika

Kerstin Gudmundsson, Örebro

Vi gratulerar vinnarna och tackar alla er som deltagit i vårt boklotteri genom att sända in vykort.

Ni som inte vann den här gången, ge inte upp! Det kommer fler chanser med nya spännande böcker.